

На крилах пісень

Автор:

Леся Українка

На крилах пісень

Леся Українка

Леся Українка

НА КРИЛАХ ПІСЕНЬ

Сім струн

Посвята дядькові Михайлові

Do (Гімн. Grave)

До тебе, Україно, наша бездольная мати,

Струна моя перша озветься.

І буде струна урочисто і тихо лунати,

І пісня від серця поллеться.

По світі широкому буде та пісня літати,

А з нею надія кохана

Скрізь буде літати, по світі між людьми питати,

Де схована доля незнана?

І, може, зустрінеться пісня моя самотная

У світі з пташками-піснями,

То швидко полине тоді тая гучная згря

Далеко шляхами-тернами.

Полине за синее море, полине за гори,

Літатиме в чистому полю,

Здійметься високо-високо в небесні простори

І, може, спітка тую долю.

І, може, тоді завітає та доля жадана

До нашої рідної хати,

До тебе, моя ти Україно мила, кохана,

Моя безталанная мати!

Re (Пісня. Briosо)

Реве-гуде негодонька,

Негодоньки не боюся,

Хоч на мене пригодонька,

Та я нею не журюся.

Гей ви, грізні, чорні хмари!

Я на вас збираю чари,

Чарівну добуду зброю

І пісні свої узброю.

Дощі ваші дрібненькіі

Обернуться в перли дрібні,

Поломляться ясененькіі

Блискавиці ваші срібні.

Я ж пуцу свою пригоду

Геть на тую бистру воду,

Я розвію свою тугу

Вільним співом в темнім лугу.

Реве-гуде негодонька,

Негодоньки не боюся,

Хоч на мене пригодонька,

Та я нею не журюся.

Мі (Колискова. *Aggreggio*)

Місяць яснасенький

Промінь тихесенький

Кинув до нас.

Спи ж ти, малесенький,

Пізній бо час.

Любо ти спатимеш,

Поки не знатимеш,
Що то печаль;
Хутко прийматимеш
Лихо та жаль.

Тяжка годинонько!
Гірка хвилинонько!
Лихо не спить...
Леле, дитинонько!
Житть — сльози лить.

Сором хилитися,
Долі коритися!
Час твій прийде
З долею битися, —
Сон пропаде...

Місяць яснаенький
Промінь тихесенький
Кинув до нас...
Спи ж ти, малесенький,
Поки є час!

Фа (Сонет)

Фантазіє! ти сило чарівна,

Що збудувала світ в порожньому просторі,
Вложила почуття в байдужий промінь зорі,
Що будиш мертвих з вічного їх сна,

Життя даєш холодній хвилі в морі!
Де ти, фантазіє, там радощі й весна.
Тебе вітаючи, фантазіє ясна,
Підводимо чоло, похилене в горі.

Фантазіє, богине легкокрила,
Ти світ злотистих мрій для нас відкрила
І землю з ним веселкою з'єднала.

Ти світове з'єднала з таємним,
Якби тебе людська душа не знала,
Було б життя, як темна ніч, сумним.

Sol (Rondeau)

Соловейковий спів навесні
Ллється в гаю, в зеленім розмаю,
Та пісень тих я чуть не здолаю,
І весняні квітки запашні
Не для мене розквітли у гаю, —
Я не бачу весняного раю;
Тії співи та квіти ясні,

Наче казку дивну, пригадаю —

У сні!..

Вільні співи, гучні, голосні

В ріднім краю я чути бажаю, —

Чую скрізь голосіння сумні!

Ох, невже в тобі, рідний мій краю,

Тільки й чуються вільні пісні —

У сні?

La (Nocturno)

Лагідні весняні ночі зористі!

Куди ви од вас полинули?

Пісні соловейкові дзвінко-срібlistі!

Невже ви замовкли, минули?

О ні, ще не час! ще бо ми не дізнали

Всіх див чарівливої ночі,

Та ще бо лунають, як перше лунали,

Веснянки чудові дівочі.

Ще маревом легким над нами витає

Блакитна весняная мрія,

А в серці розкішно цвіте-процвітає

Злотистая квітка — надія.

На крилах фантазії думки літають
В країну таємної ночі,
Там промінням грають, там любо так сяють
Лагідні весняні очі.

Там ясні зорі і тихі квіти
Єднаються в дивній розмові,
Там стиха шепочуть зелені віти,
Там гімни лунають любові.

І квіти, і зорі, й зелені віти
Проводять розмови кохані
Про вічну силу весни на сім світі,
Про чари потужні весняні.

Si (Settina)

Сім струн я торкаю, струна по струні,
Нехай мої струни лунають,
Нехай мої співи літають
По рідній коханій моїй стороні.
І, може, де кобза знайдеться,
Що гучно на струни озветься,
На струни, на співи мої негучні.
І, може, заграє та кобза вільніше,

Ніж тихії струни мої.

І вільнії гуки її

Знайдуть послухання у світі пильніше;

І буде та кобза — гучна,

Та тільки не може вона

Лунати від струн моїх тихих щиріше.

1890

Зоряне небо

* * *

Зорі, очі весняної ночі!

Зорі, темряви погляди ясні!

То лагідні, як очі дівочі,

То палкіі, мов світла прекрасні.

Одна зірка палає, мов племінь,

Білі хмари круг неї, мов гори,

Не до нас посила вона промінь,

Вона дивиться в інші простори...

Інша зіронька личко ховає

В покривало прозорее срібне,

Соромливо на діл поглядає,
Сипле блідее проміння дрібне.

Ти, прекрасна вечірняя зоре!
Урочисто й лагідно ти сяеш,
Ти на людське не дивишся горе,
Тільки щастя й кохання ти знаєш.

Як горить і мигтить інша зірка!
Сріблом міниться іскра чудесна...
Он зоря покотилась, — то гірка
Докотилась сльозина небесна.

Так, сльозина то впала. То плаче
Небо зорями-слізьми над нами.
Як тремтить тее світло! Неначе
Промовля до нас небо вогнями.

Горда, ясна, огнистая мова!
Ллеться промінням річ та велична!
Та ми прагнем лиш людського слова,
І німа для нас книга одвічна...

* * *

Єсть у мене одна
Розпачлива, сумна,

Одинокая зірка ясна;
Сеї ж ночі дарма
її кличу, — нема!
Я стою у журбі самотная.
І шукаю вгорі
Я тієї зорі:
«Ох, зійди, моя зірко лагідна!»
Але зорі мені
Шлють проміння сумні:
«Не шукай її, дівчино бідна!»

* * *

Моя люба зоря ронить в серце мені,
Наче сльози, проміння тремтяче,
Рвуть серденько мое ті проміння страшні.
Ох, чого моя зіронька плаче!

* * *

Я сьогодні в тузі, в горі,
Мов у тяжкім сні, —
Отруїли ясні зорі
Серденько мені.

* * *

В небі місяць зіходить сумний,
Поміж хмарами вид свій ховає,
Його промінь червоний, сумний
Поза хмарами світить-палає.

Мов пожежа на небі горить,
Землю ж темнії тіні вкривають,
Ледве промінь прорветься на мить,
Знову хмари, мов дим, застилають.

Крізь темноту самотно зорить
Одинокая зірка ясна,
Її промінь так гордо горить,
Не страшна їй темнота нічна!

Гордий промінь в тієї зорі,
Та в нім туга палає огниста,
І сіяє та зірка вгорі,
Мов велика сльоза промениста.

Чи над людьми та зірка сумна
Променистими слізьми ридає?
Чи того, що самотна вона
По безмірнім просторі блукає?..

Конвалія

Росла в гаю конвалія

Під дубом високим,

Захищалась від негоди

Під віттям широким.

Та недовго навітшалась

Конвалія біла, —

І їй рука чоловіча

Віку вкоротила.

Ой понесли конвалію

У високу залу,

Понесла її з собою

Панночка до балу.

Ой на балі веселя

Музиченька грає,

Конвалії та музика

Бідне серце крає.

То ж панночка в веселому

Вальсі закрутилась,

А в конвалії головка

Пов'яла, схилилась.

Промовила конвалія:

«Прощай, гаю милий!

І ти, дубе мій високий,

Друже мій єдиний!»

Та й замовкла. Байдужою

Панночка рукою

Тую квіточку зів'ялу

Кинула додолу.

Може, й тобі, моя панно,

Колись доведеться

Згадать тую конвалію,

Як щастя минеться.

Недовго й ти, моя панно,

Будеш утішатись

Та по балах у веселих

Таночках звиватись.

Може, колись оцей милий,

Що так любить дуже,

Тебе, квіточку зів'ялу,

Залишить байдуже!..

Волинь, 30.10.1884

Напровесні

Не дивуйтесь, що квітом прекрасним

Розцвілася дівчина несміла, —

Так під промінням сонечка ясним

Розцвітає первісточка біла.

Не дивуйтесь, що думи глибокі

Будять речі та сльози пекучі, —

Так напровесні дзвінки потоки

Прудко, гучно збігають із кручі.

Не дивуйтесь, що серце так рв'яно,

Щиро прагне і волі, і діла, —

Чули ви, як напровесні рано

Жайворонкова пісня бриніла?..

Contra spem spero!

Гетьте, думи, ви, хмари осінні!

То ж тепера весна золота!

Чи то так у жалю, в голосінні

Проминуть молодії літа?

Ні, я хочу крізь сльози сміятись,

Серед лиха співати пісні,

Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть думи сумні!

Я на вбогім сумнім перелозі
Буду сіять барвисті квітки,
Буду сіять квітки на морозі,
Буду лить на них сльози гіркі.

І від сліз тих гарячих розтане
Та кора льодовая, міцна,
Може, квіти зійдуть — і настане
Ще й для мене весела весна.

Я на гору круту крем'яную
Буду камінь важкий підіймать
І, несучи вагу ту страшную,
Буду пісню веселу співать.

В довгу, темную нічку невидну
Не стулю ні на хвильку очей,
Все шукатиму зірку провідну,
Ясну владарку темних ночей.

Так! я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! Геть думи сумні!

2 травня 1890 р.

* * *

Коли втомлюся я життям щоденним,
Щоденним лихом, що навколо бачу,
Тоді я думку шлю в світи далекі,
Блукає погляд мій в країні мрії.
Що бачу я в далекому просторі?
Прийдешність бачу я, віки потомні.
Мені ввижається, як в тихім, ріднім колі
Старий дідусь навча своїх онуків,
Про давнину справдешні байки править,
Про те, що діялось на нашім світі.
Родинне коло діда оточило,
Сини та дочки, молоді онуки;
Одні уважно, пильно вислухають,
У других тиха мрія в очах сяє.
Онук щонаймолодший сів близенько
Край діда і слідкує його рухи
Палким, уважним поглядом блискучим.
Дідусь мовляє тихо, урочисто:
«Щасливі, дітки, ви, що народились
В лагідний час, в безпечную годину!

Ви слухаєте, мов страшну казку,
Сю розповідь про давні дикі часи.
Так, дітки! світ наш красний, вільний
Темницею здавався давнім людям;
Та й справді, світ сей був тоді темниця:
В кормигу запрягав народ народа,
На вільне слово ковано кайдани.
Півроду людського не звано людьми,
Затято йшов війною брат на брата.
Ви знаєте, що звалося війною?
Тоді війною звали братовбійство
Во ім'я правди, волі, віри, честі,
А кроволиття звалося героїзмом;
Убожеством там звали смерть голодну,
Багатством — награбовані маєтки,
Простотою — темноту безпросвітну,
Ученістю — непевнее блукання,
Бездушну помсту звано правосуддям,
А самоволю деспотичну — правом.
Всім гордим-пишним честь була і слава,
Зневаженим-ображеним погорда.
Загинув би напевно люд нещасний,
Якби погасла та маленька іскра
Любові братньої, що поміж людьми
У деяких серцях горіла тихо.

Та іскра тиха тліла, не вгасала,
І розгорілася багаттям ясним,
І освітила темную темноту, —
На нашім світі влада світла стала!..
Се розповідали мені старії люди,
Не за моєї пам'яті було те».

Так говорив дідусь. Онук найменший,
Підвівши чоло, ясно подивився,
Уста тремтіли усміхом утішним.
«Дідусю, ти страшні казав нам байки,
Я радий, що не бачив лихоліття!»

10 липня 1890 р.

Мій шлях

На шлях я вийшла ранньою весною
І тихий спів несмілий заспівала,
А хто стрівався на шляху зо мною,
Того я щирим серденьком вітала:
«Самій не довго збитися з путі,
Та трудно з неї збитись у гурті».

Я йду шляхом, пісні свої співаю;
Та не шукайте в них пророчої науки, —

Ні, голосу я гучного не маю!

Коли ж хто сльози лле з тяжкої муки, —

Скажу я: «Разом плачмо, брате мій!»

З його плачем я спів з'єднаю свій,

Бо не такі вже гіркі сльози — спільні.

Коли ж на довгому шляху прийдеться

Мені почути співи гучні, вільні, —

В моїй душі для них луна знайдеться.

Сховаю я тоді журбу свою

І пісні вільної жалем не отрую.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купить: https://tellnovel.com/ukra-nka_lesya/na-krilah-p-sen

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)